ARCAM NIEUWS
STICHTING ARCHITECTUUR CENTRUM AMSTERDAM
88
WATERLOOPLEIN 213 • 1011 PG AMSTERDAM • WWW.ARCAM.NL • JULI/AUGUSTUS 2003

Het Oosterdok. Foto: Roemer van Toorn.

DE GRENZEN VOORBIJ

In het weekend van 27, 28 en 29 juni wordt landelijk de jaarlijkse Dag van de Architectuur gevierd met dit jaar het thema 'De grenzen voorbij'. Talloze activiteiten worden georganiseerd, variërend van fietstochten en lezingen tot een architectuurontbijt. Startpunt voor de activiteiten van ARCAM en de BNA in Amsterdam is de bijna voltooide nieuwbouw van ARCAM aan de Prins Hendrikkade. Zie pagina 2.

REDACTIONEEL In de discussie over mobiliteit, aangewakkerd door de biennale in Rotterdam, wordt er klakkeloos vanuit gegaan dat de mens mobiel wil zijn, en het is verbijsterend dat nog niemand vraagtekens heeft gezet bij die gedachte.
Bij deze dus.
Het plaatsen van termen als mobiel en dynamisch (positief) tegenover immobiel en statisch (negatief) moet te allen tijde gepaard gaan met aandacht voor het feit dat we hier met een existentieel probleem te maken hebben. Het is namelijk evident dat de mens een uitzonderlijk lui wezen is dat het liefste ergens immobiel en statisch op zijn gat in de zon ligt, liever ergens 'is' dan ergens 'heen gaat'. In het debat over mobiliteit gaat het, in termen van deze tijd, vooral over het opleuken van een noodzakelijk kwaad, omdat iets dat 'ver' is de meeste mensen gewoon een gruwel is, 'room with a view' of niet. Mèt vanzelfsprekend de kanttekening dat de betekenis van de begrippen ver en dichtbij relatief blijkt te zijn. Verre bestemmingen zijn door geavanceerde middelen van transport binnen handbereik gekomen maar dichterbij is alles bij tijd en wijle juist onbereikbaar. Vanuit Amsterdam is Londen op vrijdagmiddag beter te bereiken dan Nieuw-Vennep, het tweede huis in Frankrijk beter dan het boerderijtje in Noord-Holland. Woningbouw in het Oostelijk Havengebied werd een aantal jaren geleden nog riskant geacht omdat dit gebied psychologisch te veraf zou liggen, maar kort nadat het was voltooid, trok het zoveel bekijks dat Amsterdam een nieuw centrum leek te hebben gekregen. De stijgende populariteit van Amsterdam-Noord maakt dat dit stadsdeel, nog voor de Noord/Zuidlijn klaar is steeds dichterbij komt te liggen. En het meest paradoxale: niemand wil op IJburg wonen omdat deze wijk zo ontzettend ver weg ligt, terwijl het daar aangelegde strand volgens alle commentaren als 'lekker dicht bij huis' wordt ervaren.
Belangrijke les: *mix* ook IJburg *to the max*, breng er nog veel meer zaken heen die normaal ver af liggen. Rechtvaardig de immobiliteit, dan komt het helemaal goed.

Maarten Kloos

PARELS IN WEST 2
Bureau Parkstad heeft onderzocht welke gebouwen bescherming verdienen bij de vernieuwing van de Westelijke Tuinsteden. Een tentoonstelling toont de 34 bouwobjecten die het predikaat topkwaliteit kregen toebedeeld.

MET DE KIPPEN OP STOK 3
Het jaar 2003 is uitgeroepen tot het Jaar van de Boerderij en staat in het teken van de historische boerderij in het veranderende landschap. In het kader hiervan wordt onder meer een boerderijentocht door de Beemster georganiseerd.

DUDOKS BIG IMPACT 3
Met de expositie van twaalf ontwerpen voor poppodium Tagrijn in Hilversum beëindigt het Dudok Centrum in Hilversum de manifestatie 'Big Impact on a small stage', waarin recente popzaalarchitectuur in Nederland werd belicht.

FOTOGRAFENFASCINATIE 4
FOAM toont in de expositie 'Panorama Amsterdam 1862-2003' ruim honderd fotografische panorama's van Amsterdam. De tentoonstelling geeft een overzicht van verschillende visies en laat werk zien van onder andere Jacob Olie, Ed van der Elsken en Jan Luitjes.

ZEE, STRAND, OEVERS 4
De komende jaren kunnen Amsterdammers genieten van een echt strand op IJburg. Maar ook de oevers van het IJ hebben veel te bieden en kunnen ontdekt worden met behulp van diverse folders, routeboekjes en een audiotour.

MODERNE INFRASTRUCTUREN 5
Een aantal nieuwe infrastructurele objecten op een rijtje: een busstation van piepschuim, een 160 meter lange fiets- en voetgangersbrug boven de A2 en een op ringslangen geïnspireerde brug voor fietsers naar IJburg.

ENGLISH SUMMARY 7

De 'Kolenkit' van M.F. Duintjer, 1956. Zie: WESTELIJKE TUINSTEDEN.

DE GRENZEN VOORBIJ

Het thema van de Dag van de Architectuur 'De grenzen voorbij', beweegt de BNA kring Amsterdam ertoe liefhebbers van architectuur, leken en professionals uit te nodigen om op zondag 29 juni grensverleggende nieuwe projecten in Amsterdam te bezoeken onder leiding van gidsen. De meest spraakmakende gebouwen worden voor een dag opengesteld. Hieronder zijn het Montessori College Oost van Herman Hertzberger, Tropenpunt van Erick van Egeraat, het hoofdkantoor van Het Oosten van Steven Holl en de nieuwe speeltuin 'TunFun' onder het Mr. Visserplein van GabelerDuijn Architecten. Het startpunt voor de (fiets)routes naar die gebouwen is de bijna voltooide nieuwbouw van ARCAM aan de Prins Hendrikkade 600. Zie voor meer informatie: www.dvda.nl.
ARCAM organiseert ter gelegenheid van de Dag van de Architectuur een verkenningstocht rond het Blauwe Museumplein, het waterplein waaraan culturele instellingen en architectonische hoogstandjes grenzen. Vanaf de glazen noordgevel van de nieuwe behuizing van ARCAM kunnen de toekomstige architectonische ontwikkelingen, die het steeds veranderende uitzicht bepalen, scherp in de gaten worden gehouden. Op 29 juni vertellen betrokken architecten welke veranderingen plaats gaan vinden - of net hebben plaats gevonden - bij het Scheepvaartmuseum, aan de Oostelijke Handelskade (het Muziekgebouw), het Oosterdokseiland, bij het Centraal Station en natuurlijk bij ARCAM. De wandeltocht duurt ongeveer anderhalf uur en kost € 5,-. Zie voor vertrektijden en deelnemende architecten de website www.arcam.nl.
De dag ervoor, op 28 juni, organiseren ARCAM en Architectura & Natura een grootschalige verkoop van architectuurboeken in de ARCAM GALERIE aan het Waterlooplein 213. De verkoop duurt van 10.00 tot 17.00 uur.
Op 29 juni organiseert Alice Roegholt ter ere van de Dag van de Architectuur een rondwandeling om het volkswoningbouwcomplex 'Het Schip' van Michel de Klerk. Dit gebouw is recentelijk door de wereldbond van architecten bekroond tot een van de duizend belangrijkste bouwwerken ter wereld van de afgelopen eeuw. Aanmeldingen via Museum Het Schip, tel. (020) 4182885.
Het Olympisch Stadion (J. Wils, 1928) werd gebouwd volgens de opvattingen van het Nieuwe Bouwen en kan op eigen gelegenheid gedurende de hele dag worden bezichtigd. Er worden demonstraties van hoogspringen, polsstokhoogspringen en verspringen gehouden. Op 29 juni is het stadion vanaf 10.00 uur geopend. Tussen 11.00 en 15.00 uur worden elk uur rondleidingen gegeven. Ook is er de tentoonstelling '75 jaar Olympisch Stadion' te bezichtigen.
De Stichting United Different Voices houdt op 28 juni een rondleiding door de oude en nieuwe Bijlmer. De rondleiding start om 12.00 uur bij station Kraaiennest, metrolijn richting Gaasperplas vanaf Centraal Station. De rondleiding eindigt in de Nagtegaal, het oudste café van de Bijlmer vlakbij metrostation Ganzenhoef. Aanmeldingen via tel. (020) 6996599 of bijlmer@chello.nl.
Ook worden architectuurrondvaarten door het Oostelijk Havengebied georganiseerd. Voor meer informatie: Holland International, tel. (020) 6253035.
Zie voor een volledig overzicht van alle activiteiten op de dag van de architectuur: www.dvda.nl.

WESTELIJKE TUINSTEDEN

In opdracht van bureau Parkstad is door de dienst Ruimtelijke Ordening en bureau Monumentenzorg in kaart gebracht welke gebouwen, gebouwd tussen 1950-1975, architectonisch van grote waarde zijn in de Westelijke Tuinsteden. Deze 'parels' van topkwaliteit zijn in een speciale publicatie in beeld gebracht. Om na te gaan welke gebouwen daadwerkelijk bescherming verdienen bij de stedelijke vernieuwingsoperatie in de Westelijke Tuinsteden gaat bureau Parkstad ook de mening van de bewoners peilen. Dat gebeurt onder andere door een enquête in huis-aan-huisbladen en een tentoonstelling op de Dag van de Architectuur, zaterdag 28 juni. Getoond worden de 34 bouwobjecten die het predikaat topkwaliteit hebben meegekregen. Om 11.00 uur is er een busrit langs deze objecten onder begeleiding van Jeroen Schilt (bureau Monumentenzorg). Aanmelding kan vanaf 10.00 uur tot een maximum van 40 personen. Voor meer informatie: Bureau Parkstad, tel. (020) 3463060.

Stichting Eigenwijks, Jan Tooropstraat 6, za. 10-17 u.

ONTBIJT IN ALMERE POORT

'Kunt u nog volgen wat er allemaal gebeurt in Almere?', vraagt CASLA zich af in een persbericht horend bij het programma voor de Dag van de Architectuur. Hoe groot gaat Almere worden in de toekomst? Wanneer start de bouw van het vierde stadsdeel, Almere Poort? Tijdens en na een Architectuurontbijt op 28 juni wordt getracht op deze vragen antwoord te geven. Het ontbijt wordt dit jaar geserveerd op de zandvlakte van Almere Poort, het vierde stadsdeel van de snelst groeiende stad van Nederland. Na het ontbijt zijn verschillende sprekers uitgenodigd om te vertellen wat er allemaal komt kijken bij het verder ontwikkelen van Almere. Gerard Jan Helinga, stedebouwkundige van Almere Poort, bespreekt de plannen voor het stadsdeel en het Europakwartier. Jaap van der Aa van het project Toekomst Almere licht de groeimogelijkheden van de stad toe. Tot slot werpt Harm Tilman, hoofdredacteur van *de Architect*, een blik over de grens. Hoe lossen andere steden en regio's in het buitenland hun groeiproblemen op?

CASLA, Markt 110, tel. (036) 5386842.

HAARLEMMERMEER

Ook het Podium voor de Architectuur Haarlemmermeer biedt een programma ter gelegenheid van de Dag van de Architectuur. Op 28 juni vinden lezingen, exposities, excursies en een slotdebat plaats. De dag begint om 12.30 uur met een lezing getiteld 'Franse en Nieuw-Zeelandse architecten veroveren Haarlemmermeer' en behandelt bouwprojecten van verschillende nationaal en internationaal bekende architecten in de Haarlemmermeer. Hieronder bevinden zich de Belgisch-Franse architecten Pierre en Marjolein Boudry, die hun bureau in Parijs hebben en Burton Hamfelt van het in Amsterdam gehuisveste bureau S333 Architects (NZ/CAN/GB).
De tentoonstelling 'Een rode stip in het groene landschap. Ideeën voor wonen in het landschap' kwam tot stand naar aanleiding van een twaalf uur durende workshop waarin architecten typische gebouwen ontwierpen die voortkwamen uit de ontkenning van, of juist de anticipatie op de specifieke context van hun landschappelijke locatie. De plekken voor deze gebouwen werden gekozen aan de hand van een reeks locaties die in de vorm van een raster met rode stippen op de groene kaart van de regio (Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en een deel van Flevoland) gezet werden. Zo werden gebouwen ontworpen, die door toeval kwamen te liggen op landschappelijk verschillende plekken, zoals in het water, in de duinen, of in een bollenveld. De ontwerpen laten de kwaliteiten van het wonen in het landschap op uiteenlopende wijze zien. De expositie is te bezichtigen tot en met 7 juli. Voorts zijn er excursies langs VINEX-wijken in aanbouw, te weten Vijfhuizen, Getsewoud en Floriande. Er is een excursie langs snel groeiende kantoorlocaties waaronder de kantoorwijk Beukenhorst en een officepark in Nieuw-Vennep. Voor mensen die op eigen gelegenheid architectuur willen bekijken is een route samengesteld langs recente en spraakmakende bouwwerken in de Haarlemmermeer. Er is een kaart met een beschrijving van de gebouwen en informatie over de architecten ver-

krijgbaar bij het Podium voor Architectuur en bij alle evenementenlocaties op deze dag. De finale bestaat uit een slotdebat getiteld 'Een confrontatie van woningbouwplannen tussen Haarlem en Haarlemmermeer'. Onder leiding van economisch geograaf Gert Middelkoop (onder voorbehoud) worden bij monde van de wethouders, stadsarchitecten, stedebouwkundigen en een plaatselijke projectontwikkelaar de plannen voor beide gemeenten met elkaar geconfronteerd.

Podium voor Architectuur Haarlemmermeer, Raadhuisplein 7, Hoofddorp, tel. (023) 5669589, ma.-vr. 9-17 u., za. 12-15 u.

ABC-ETCETERA

Tot 24 augustus zijn drie nieuwe exposities te zien. Verheijen Verkoren Knappers De Haan architecten laten een selectie van hun werk zien onder de titel 'Observaties'. Aan de beeldend kunstenaars Giny Vos en Jan Kleingeld is gevraagd hun observaties vast te leggen van vier gebouwen van de hand van het architectenbureau. Jord den Hollander, architect en filmer, exposeert onder de naam 'Projecties'. Florapark Architecten laat aan de hand van foto's en schetsen een aantal recent gerealiseerde projecten in de woning- en utiliteitsbouw zien. Op 13 juli opent in de fotogalerie een expositie van Chiel Braat. Deze is te zien tot en met 31 augustus. In het kader van de Dag van de Architectuur hebben Haarlem en de Haarlemmermeer samen een gevarieerd programma samengesteld met onder andere kinderworkshops, lezingen, debatten, en diverse excursies waaronder op 29 juni een vliegexcursie naar Londen. Zie ook: HAARLEMMERMEER.

ABC Architectuurcentrum, Groot Heiligland 47, Haarlem, tel. (023) 5340584, di.-za., 12-17 u., zo., 13-17 u.

MET DE KIPPEN OP STOK

Het jaar 2003 is uitgeroepen tot het Jaar van de Boerderij. De stichting 2003 Jaar van de Boerderij vestigt hiermee de aandacht op de historische boerderij in het veranderende landschap. In het kader hiervan vinden allerlei activiteiten plaats in en rondom boerderijen in heel Nederland. Tot en met 13 juli is de Boerderijenestafette in Noord-Holland. De estafette biedt uiteenlopende weekendactiviteiten, onder andere op het gebied van architectuur en kunst. Wie trek heeft gekregen van de frisse plattelandslucht kan van 9 tot en met 11 juli terecht op de BoerenWereldkeuken in Middenbeemster. Voor een boerderijentocht kan men plaatsnemen in een speciale bus die op 8 en 10 augustus door de Beemster rijdt. Deze bezoekt de Museumboerderij, een typische boomgaard, een agrarisch bedrijf en een stolpboerderij die omgebouwd is tot architectenbureau. Meer informatie over deze en andere activiteiten is te vinden op www.boerderijenstichting.nl.
Voor de zomerstop is in de reeks *Aanbouw*, het programma over architectuur en stedebouw van de Amsterdamse zender AT5, alleen nog een herhaling te zien van een uitzending over boerderijen. De uitzenddatum is 5 juli, om 18.35 en 20.45 uur. Na de zomer worden ook de uitzendingen van Kunstkanaal weer hervat.

Stichting 2003 Jaar van de Boerderij, tel. (0800) 7890800; Gemeente Middenbeemster, tel. (0299) 621826.

DUDOK EN DUIKER

Het Dudok Centrum in Hilversum presenteert van 14 juli tot en met 31 augustus twaalf ontwerpen voor het lokale poppodium de Tagrijn in Hilversum. De Tagrijn is momenteel gevestigd in een voormalige jongensschool die niet meer aan de eisen van deze tijd voldoet. Nieuwbouw op de bestaande kavel en verbouw zijn opties. De getoonde ontwerpen komen van de hand van studenten van de Hoge School van Amsterdam en zijn gemaakt in het kader van een ontwerpwedstrijd. Aan het project werd gewerkt door multidisciplinaire groepen waarin alle afstudeerrichtingen zoals architectuur en stedebouw zijn vertegenwoordigd. Voor de deelnemende studenten is dit hun proeve van bekwaamheid, zij studeren hiermee af. Met deze tentoonstelling wordt de manifestatie 'Big Impact on a small stage', waarin recente popzaalarchitectuur in Nederland werd belicht, afgesloten.
In het Dienstbodenhuis op Landgoed Zonnestraal is tot en met 31 augustus elke zondagmiddag tussen 12.00 en 17.00 uur de tentoonstelling 'Casper Cammeraat, een fotoreeks rondom Zonnestraal' te zien. Cammeraat heeft vele jaren gefotografeerd in en om Sanatorium Zonnestraal, het beroemde gebouw van Jan Duiker uit 1926. Getoond wordt een selectie uit zijn overwegend documentaire werk. Op afspraak worden ook rondleidingen over het landgoed verzorgd. Meer informatie over de rondleidingen via Jan Schriefer, tel. 06-51362107.

Dudok Centrum, Dudokpark 1, Hilversum, tel. (035) 6292262, wo.-vr., zo. 12-16.30 u.; Dienstbodenhuis De Koepel, Loosdrechtse Bos 7, Hilversum, tel. (035) 6232990.

Detailhandelsvestiging The Wall, Leidsche Rijn. Ontwerp: VVKH Architecten. Zie: ABC-ETCETERA.

KUNST EN ARCHITECTUUR

WI39 en de Brakke Grond presenteren van 5 juli tot en met 24 augustus de groepstentoonstelling 'Verboden op het werk te komen'. Negen kunstenaars analyseren, deformeren en reconstrueren het gebouw van de Brakke Grond. De kunstenaars, afkomstig uit België, Nederland, Duitsland en Kroatië, richten zich op verbanden tussen autonome kunst en architectuur of design. Hun ingrepen zorgen voor een subtiele modificatie en herstructurering van het Vlaams Cultuurhuis.
Tot en met 18 augustus presenteert de Appel de groepstentoonstelling 'Idealism' met onder meer werk van Lara Almarcegui. In haar werk gaat Almarcegui op zoek naar illegale bouwsels rondom de stad Amsterdam die ze vervolgens documenteert en inventariseert. In de Appel worden beelden van het project 'Een openluchtcafé voor de volkstuinders' van Almarcegui getoond, dat bestond uit het renoveren en transformeren van een tuinhuisje tot een ontmoetingsplek voor volkstuinders in het volkstuinencomplex Van Houten te Weesp.
Bij Galerie Art Angels is tot en met 30 augustus een tentoonstelling ingericht met werk van drie kunstenaars woonachtig in (de omgeving van) Kampen. Hun werken gaan 'De Illusie Voorbij' en spelen met de vertrouwde opvattingen die je als kijker bezit over herkenbare onderwerpen als stoelen, dieren, dingen en landschappen. Een van de exposanten, Nick Banks (1956, Engeland), werkt onder meer aan het thema 'Hek', een structuur die iets in- en uitsluit, zichzelf binnen- en buitensluit. Van hem worden onder meer stoelen en tafels getoond in verschillende soorten multiplex.
De tentoonstellingsreeks *To Go To*, die tussen 2000 en 2003 plaatsvond in de Hortustunnel, wordt vervolgd door *Transit*, een project waarin fotografen en grafisch ontwerpers werk maken dat een betekenis toevoegt aan de tunnelruimte en een uitspraak doet over het thema *Transit*. Van 5 juli tot en met 31 augustus is in de tunnel werk te zien van grafisch ontwerper Martijn Engelbregt. De Hortustunnel ligt onder de Weesperstraat, tussen de Nieuwe Herengracht en de Hortus Botanicus.
De Universiteit van Amsterdam heeft een folder uitgebracht met een wandeling langs drie kunstprojecten rondom UVA-gebouwen. Het gaat om een werk in drie delen van Lawrence Weiner in de omgeving van het Maagdenhuis, een schilderij van vier bij veertien meter van Karel Appel in de hal van de faculteit Economie en Econometrie aan de Roetersstraat en een werk in tien delen met teksten aan de gevels van het Binnengasthuisterrein en Oudemanhuispoort van Joseph Kosuth. De projecten markeren de plaats van de UVA in de stad en onderstrepen de band van de universiteit met haar omgeving, de samenleving en kunst en cultuur. Naar aanleiding van de kunstopdrachten is tevens het boek *Kunst en de openbare ruimte* verschenen onder redactie van Wim Beeren, Hein van Haaren en Tineke de Jong. Het boek kost € 21,- en is te bestellen via de Amsterdam University Press (e-mail: aup@aup.uva.nl).

De Brakke Grond, Nes 45, tel. (020) 6229014, ma.-vr. 10-17 u., za.-zo. 13-17 u.; De Appel, Nieuwe Spiegelstraat 10, tel. (020) 6255651, di.-zo. 12-17 u.; Galerie Art Angels, Posthoornkerk, Haarlemmerstraat 126a, tel. (020) 6957025, vr.-za. 12-17 u.; Universiteit van Amsterdam, Spui 25-27, tel. (020) 5252883.

GESCHILDERD AMSTERDAM

Tot en met 10 augustus is in de Nieuwe Kerk een groot aantal schilderijen te zien uit het depot van het Stedelijk Museum. De tentoonstelling 'Stad & Land' geeft een overzicht van de ontwikkelingen die plaatsvonden in de Nederlandse schilderkunst aan het einde van de negentiende en in de vroege twintigste eeuw. Onder de werken bevindt zich een groot aantal schilderijen van de impressionist Breitner die de stad schilderde in een periode van grote veranderingen en dynamiek.
Vanaf 16 augustus tot en met 26 oktober is in het Gemeentearchief een expositie ingericht over schilder en fotograaf Willem Witsen (1860-1923). Witsen tekende, etste en schilderde tal van stadsgezichten in zijn geboortestad Amsterdam en in Dordrecht. Net als Breitner beoefende Witsen de fotografie, een nieuw medium in de kunst. Niet alleen de monumentale grachtenpanden trokken hem aan, maar meer de volksbuurten en de schoonheid van het verval. In het Gemeentearchief zijn schilderijen, tekeningen en prenten en foto's te zien.
Op de site van het Gemeentearchief is sinds kort een beeldbank met foto's van Amsterdam te raadplegen.
Zie: www.gemeentearchief.amsterdam.nl.

Gemeentearchief, Amsteldijk 67, tel. (020) 5720202, ma.-zo. 11-17 u.; Nieuwe Kerk, Dam, tel. (020) 6386909, dag. 10-18 u., do. 10-22 u.

FOTOGRAFENFASCINATIE

Zowel Amsterdam als New York zijn steden die vele fotografen gefascineerd hebben. FOAM toont tot en met 24 augustus de expositie 'Panorama Amsterdam 1862-2003' waarin het ruim honderd fotografische panorama's van een dertigtal fotografen toont. De tentoonstelling geeft een overzicht van verschillende visies en laat werk zien van onder andere Jacob Olie, Ed van der Elsken en Jan Luitjes. Hans Roosenboom, conservator fotografie van het Rijksmuseum, stelde de expositie samen.
Het Joods Historisch Museum presenteert van 27 juni tot en met 28 september 2003 de fototentoonstelling 'New York: Capital of Photography'. Met ongeveer honderd foto's van bijna 50 fotografen wordt in deze expositie het New York van de twintigste eeuw getoond. In de tentoonstelling komt de ontwikkeling van de fotografie in deze periode naar voren en tegelijkertijd de geschiedenis van New York. Met name de 'street photography' en het werk van joodse fotografen krijgt in deze expositie veel aandacht. De expositie was eerder te zien in The Jewish Museum in New York. Bij de tentoonstelling verschijnt een catalogus, uitgegeven door The Jewish Museum en Yale University Press, kosten: € 35,-.
Ter ere van de 150ste verjaardag van Vincent van Gogh dit jaar worden in Amsterdam verschillende activiteiten georganiseerd met betrekking tot de kunstenaar en zijn werk. Museum Amstelkring, Ons' Lieve Heer op Solder, een zeventiende-eeuwse schuilkerk in het hart van de oude binnenstad, toont werk van de Amsterdamse fotograaf en producent Reindert Groot. Hij fotografeerde locaties waar Van Gogh is geweest: Van Gogh woonde vanaf maart 1877 ruim een jaar in Amsterdam waar hij zich voorbereidde op een studie theologie. In de expositie wordt een verband gelegd tussen Van Gogh's perspectief en het Amsterdam van nu. De getoonde foto's worden aangevuld met citaten uit brieven en historische documenten. De expositie is te bezichtigen van 12 juli tot en met 12 oktober. Tijdens de periode van deze tentoonstelling is het museum elke dag tot 19.00 uur geopend.
De in het vorige nummer van ARCAM NIEUWS reeds vermelde tentoonstelling 'De eerste ronde' bij Huis Marseille, is vanwege een speciale zomeropenstelling op donderdag en vrijdag tot 20.00 uur geopend. Op de overige bezoekdagen is de tentoonstelling, met onder meer foto's gemaakt door Gertjan Kocken van landschappen waarin zich rampen voltrokken, geopend tot 17.00 uur.

FOAM, Keizersgracht 609, tel. (020) 5516500, ma.-zo. 10-17 u., do.-vr. 10-21 u.; Joods Historisch Museum, Jonas Daniël Meijerplein 2-4/ Nieuwe Amstelstraat 1, te. (020) 6269945, ma.-zo. 11-17 u.; Huis Marseille, Keizersgracht 401, tel. (020) 5218989; Museum Amstelkring, Ons' Lieve Heer op Solder, Oudezijds Voorburgwal 40, tel. (020) 6246604, ma.-za. 10-19 u., zon- en feestdagen 13-19 u.

WATER, LAND, BOS

Het Visserspad, het oude voetpad door de duinen tussen Zandvoort en Haarlem, vormt de rode draad in de tentoonstelling 'Water en zand in Zuid-Kennemerland'. De expositie in het Historisch Museum Zuid-Kennemerland, te zien tot en met 14 september, belicht de wisselwerking tussen mens en landschap langs dit oude pad. Aan bod komen onder meer de vroegere bierbrouwerijen en linnenblekerijen, de ontwikkeling van Zandvoort van vissersdorp tot badplaats, de gevolgen van zandafgravingen voor Amsterdamse stadsuitbreidingen, en recente en toekomstige ontwikkelingen, zoals het beëindigen van de waterwinning en verbetering van de bereikbaarheid van de kust. De tentoonstelling is onderdeel van de manifestatie 'Land in Zicht!' die het landschap van de regio Kennemerland tot onderwerp heeft (zie ARCAM NIEUWS 87).
In die manifestatie is ook de tentoonstelling 'Periferie' opgenomen, die het landschap aan de stadsrand tot onderwerp heeft en tot en met 17 augustus is te zien in De Hallen in Haarlem. Circa veertig foto's die Theo Baart maakte in Hiroshima, Parijs en het Kennemerland tonen hoe de grond langs de rafelranden van de stad in hoog tempo verstedelijkt. Landbouwgebied bij de steden maakt plaats voor tuincentra, doe-het-zelfmarkten, autodealers, bedrijfscomplexen en drive-in restaurants. Het verleden dat in de binnenstad wordt gekoesterd, verdwijnt langs de stadsrand voorgoed.
Tegelijk met 'Periferie' is in De Hallen 'Retrospective View' te zien, een tentoonstelling van ruim dertig landschapsfoto's uit de collectie van het Frans Hals Museum. Het betreft twintigste-eeuwse foto's van Nederlandse kunstenaars en fotografen, die in hun werk het landschap heel verschillend benaderen. Deze tentoonstelling loopt eveneens tot en met 17 augustus.
In het Cirkelbos bij Almere is een begin gemaakt met de aanleg van het Museumbos, onderdeel van het nieuwe landgoed Bosland dat daar in de komende jaren verrijst. Het

Kennemerland. Foto: Theo Baart. Zie: WATER, LAND, BOS.

Museumbos zal gestalte krijgen als een reeks van circa twintig kavels van elk een hectare groot. Ieder van de twintig kavels vormt een groene museumzaal in het bos, die met de seizoenen en met de jaren verandert. In 2002 werd een prijsvraag uitgeschreven voor het ontwerp van dergelijke museumzalen en onlangs is de aanleg gestart van de eerste drie winnende ontwerpvoorstellen. Zie voor meer gegevens: www.bosland.org.

Historisch Museum Zuid-Kennemerland, Groot Heiligland 47, Haarlem, tel. (023) 422427, di.-za. 12-17 u., zo. 13-17 u.; De Hallen, Grote Markt 16, Haarlem, tel. (023) 5115775, di.-za. 11-17 u., zo. 12-17 u.

ZEE, STRAND, OEVERS

Deze zomer verkoopt ARCAM een speciaal kaartenpakket bestaande uit een algemene architectuurkaart van Amsterdam, architectuurroutes vanuit de tram en architectuurkaarten van het Oostelijk Havengebied en IJburg. Ook bevat het pakket het routeboekje *Amsterdam aan zee* met daarin een tocht langs de meest interessante plekken langs het Noordzeekanaal tussen Amsterdam en IJmuiden. De route gaat langs plekken waar de fysieke resten van de oude havens nog zichtbaar zijn. Het zomerpakket, alleen bij ARCAM te koop, is tijdelijk afgeprijsd van € 21,50 naar € 15,-.
In het gebied langs de Noordelijke IJ-oever vanaf het Shell-terrein tot en met de Noorder IJ-plas, zijn nog steeds scheepswerven, fabrieken en opslagplaatsen te vinden. Bij de herontwikkeling van het gebied de komende jaren wordt zoveel mogelijk getracht de bijzondere kwaliteiten van het gebied te bewaren. Stadsdeel Amsterdam-Noord heeft samen met Projectbureau Noordelijke IJ-oevers een brochure uitgebracht waarin een fietsroute staat uitgestippeld langs interessante plekken aan het IJ. Er is een audiotour beschikbaar en ook zijn er op gezette tijden rondleidingen en boottochten met een gids. Op de eerste zondag van de maand zijn de tochten gratis. Start om 13.00 en 15.00 uur, aanmelden bij ARTTRA, tel. (020) 6259303. De brochure is gratis verkrijgbaar bij het stadsdeel en bij ARCAM. Zie ook www.noord.amsterdam.nl.
De komende jaren kunnen Amsterdammers genieten van een tijdelijk strand op IJburg. Het strandpaviljoen 'Blijburg aan Zee' is van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat open. De eigenaars van het paviljoen organiseren concerten en optredens op het strand en zijn van plan iedere dag te vieren dat Amsterdam een strand heeft. Zie voor meer informatie: www.ijburg.nl.

MODERNE INFRASTRUCTUREN

In Hoofddorp is in april een busstation opgeleverd dat volledig is gemaakt van piepschuim en polyester. Hiermee is het gebouw op het voorterrein van het Spaarne Ziekenhuis het grootste kunststof gebouw ter wereld. Het busstation ligt onder andere aan de busroute van de Zuidtangent. Maurice Nio is de ontwerper en de opdrachtgever is Schiphol Project Consult. Ingenieursbureau Zonneveld/Engiplast is verantwoordelijk voor de constructie en Ooms Bouwmaatschappij voor de uitvoering.
Het recreatiegebied Ouderkerkerplas is sinds mei door een fiets- en voetgangersbrug verbonden met bedrijventerrein Amstel III en het AMC. De 160 meter lange verbinding boven de A2 is gerealiseerd door het Ontwikkelings Bedrijf Amsterdam. De brug is een ontwerp van architect Hans van Heeswijk die ook de Panamabruggen in het Oostelijk Havengebied ontwierp.
Op IJburg is begonnen met de aanleg van een fiets- en voetgangersbrug. De verbinding loopt vanaf Haveneiland-West dwars door de Diemerpolder tot in Diemen-Oost. De Londense architect James Mark van het ontwerpbureau Wilkinson Eyre heeft zich voor de vorm van de brug laten inspireren door de aanwezigheid van ringslangen en andere dieren in het gebied. De grote lengte van de brug (500 meter) is een gevolg van het geringe stijgingspercentage dat fietsers aankunnen ten opzichte van voetgangers. De oplevering van de brug is medio 2005 gepland.
De website van de Noord/Zuidlijn (www.noordzuidlijn.amsterdam.nl) is vernieuwd en toont, naast informatie over actuele werkzaamheden, wat de gevolgen zijn van de bouw van de stations voor de omgeving. Na de zomer opent op het Stationseiland een informatiecentrum waar een maquette-expositie inzicht geeft in de ontwikkelingen. Ook kunnen groepen hier terecht voor rondleidingen.

ZOMERDIJKSTRAAT

Vrijdag 23 mei jongstleden overleed architect Piet Zanstra (1905) op 98-jarige leeftijd. Zanstra, vooral bekend als architect van het verguisde 'Maupoleum' in Amsterdam, laat een rijk geschakeerd oeuvre achter met voor wie ervan houdt honderden prachtige portiekwoningen, sculpturale kerken en Le Corbu-varianten als de Europarking. Meest bekend werd hij wellicht door de atelierwoningen die hij samen met J.H.L. Giesen (1903-1980) en K.L. Sijmons (1908-1989) voor de Zomerdijkstraat ontwierp. Op de site van ARCAM is een SPECIAL aan Zanstra gewijd. Zie www.arcam.nl.
Tot en met 24 juli is in Veilinghuis Glerum de eerste aflevering van een serie retrospectieve tentoonstellingen met werk, foto's en documenten van oud-bewoners/kunstenaars van het ateliercomplex aan de Zomerdijkstraat in Amsterdam te zien. Het ateliercomplex werd in 1934 in gebruik genomen en was toen het eerste complex van atelierwoningen dat in Nederland werd gerealiseerd. In 2009 bestaat het complex 75 jaar. Tot die tijd zal ieder jaar in juli een nieuwe tentoonstelling te zien zijn van werk, foto's en documenten van oud-bewoners/kunstenaars van de Zomerdijkstraat. Bij de laatste tentoonstelling ter viering het 75-jarig bestaan worden een documentaire en een boek met essays over de kunstenaars en het leven in de Zomerdijkstraat gepresenteerd. Op deze eerste tentoonstelling is beeldhouwwerk te zien van twee beroemde oud-bewoners van het eerste uur: Federico Carasso en Gerrit van der Veen. Beiden zijn, behalve door hun beeldhouwwerk ook beroemd geworden door hun verzetswerk tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ook is er werk te zien van Louise van der Veen die jarenlang beeldhouwers fotografeerde en van de schilder Fred Sieger. Voor meer informatie: Sophie Schrameijer, tel. (020) 4040876.

Veilinghuis Glerum, Lekstraat 63,
tel. (020) 3012950, ma.-vr. 10-16 u.

AMSTERDAMS ALLERLEI

In 2003 is het vijfenzeventig jaar geleden dat de afdeling Stadsontwikkeling werd opgericht, de voorloper van de dienst Ruimtelijke Ordening. In de Zuiderkerk is vanaf 29 augustus een grote jubileumtentoonstelling te zien, die uitgaande van negen structuurplannen en drie thema's, met maquettes, kaarten, foto's en ander materiaal inzicht biedt in driekwart eeuw ruimtelijke ontwikkeling van Amsterdam. Meer hierover in het volgende nummer van ARCAM NIEUWS.
Tot en met 31 augustus is de ARCAM NUTSHELL te zien in de Oude Kerk. Dit enorme schema toont in één oogopslag de Amsterdamse architectuur en stedebouw tegen de achtergrond van de wereldgeschiedenis, vanaf het ontstaan van de aarde meer dan vier miljard jaar geleden tot 2003. Het schema brengt natuurverschijnselen en rampen, de stand van techniek en wetenschap, en de ontwikkeling van filosofie, literatuur, kunst en maatschappij in één overzicht samen met de geschiedenis van de stad Amsterdam en de gebouwen binnen de Amsterdamse stadsgrenzen.
Zie voor meer informatie: www.arcam.nl.

Oude Kerk, Oudekerksplein 23,
tel. (020) 6258284, ma.-za. 11-17 u., zo. 13-17 u.

REIZEN EN RONDLEIDINGEN

In de periode juli en augustus zijn er volop wandelingen en excursies in Amsterdam en omstreken. Hieronder een selectie, in de noot staan de telefoonnummers van organisaties waar meer informatie over de volledige programma's en reserveringen is op te vragen.
Artifex is de vaste rondleider in de Beurs van Berlage, het complex van de Westergasfabriek, het Olympisch Stadion en het hoofdkantoor van Het Oosten Woningcorporatie. Architectuurhistorici leiden op aanvraag rond. Ook biedt Artifex op 18 juli een excursie naar parken en tuinen in Amsterdam. Onder andere het Thijssepark en het Amstelpark worden bezocht. Op 16 augustus bezoekt Artifex kunst en cultuur in de Rijp. Zie voor meer informatie www.artifex.nl.
De Volksuniversiteit biedt op 5 juli een wandeling aan door Chinatown, op 11 juli een wandeling van synagoge naar tempel en op 12 juli langs de Kloveniersburgwal. Op 19 juli leidt de Volksuniversiteit rond over begraafplaats Zorgvlied en op 31 juli door het Scheepvaarthuis.
Op 6 juli organiseert de Burcht de wandeling 'Van Synagoge tot tempel', langs godshuizen van verschillende religies, en op 20 juli een stadswandeling door de Oosterpark- en de Dapperbuurt. Op 17 augustus is er de wandeling Van Blauwbrug tot Berlagebrug en op 19 augustus start in de Burcht de wandeling Uitgaan in Amsterdam rond 1900.
Van 20 tot en met 24 augustus vindt het zesde Grachtenfestival plaats. Dit festival biedt meer dan 80 klassieke concerten in Felix Meritis en andere reguliere concertzalen en in monumentale (privé)panden. Felix Meritis is het middelpunt van het Grachtenfestival en huisvest niet alleen de Festivalkassa en het Festivalcafé maar voor haar deur vertrekken ook de monumentenwandelingen, monumentenfietstocht en de monumenten-architectuur-rondvaarten. Voor meer informatie: Felix Meritis, tel. (020) 6262321; de Festivalkassa (vanaf 16 augustus),

Atelierwoningen Zomerdijkstraat, Zanstra, Giesen en Sijmons, 1934. Foto: Jan Derwig.

tel. (020) 6204090 en Stichting Grachtenfestival, tel. (020) 4214542.
Museum Het Schip organiseert excursies langs de hoogtepunten van de Amsterdamse School. Op 3 juli is er een excursie van het Scheepvaarthuis naar Museum Het Schip in het kader van een bezoek aan de 'highlights' van de Amsterdamse School. De wandeling wordt begeleid door Caroline van Raamsdonk van Archivisie. Op 10 augustus organiseert Het Schip een boottocht onder de titel: 'Over Zeekastelen en Arbeiderspaleizen'. De excursie voert langs de voormalige havengebieden op het Java- en KNSM-eiland waar eens de 'zeekastelen' afmeerden. Behalve voor de architectuur is er ook veel aandacht voor de sociale geschiedenis van dit gebied. Ook in Amsterdam-Noord en op de Silodam maakten havenactiviteiten plaats voor woningbouwlocaties. De tocht eindigt met een wandeling langs de 'arbeiderspaleizen' op het Spaarndammerplantsoen bij Museum Het Schip.
ARTTRA biedt diverse stadstochten door Amsterdam, zowel door het oude centrum als over het Java- en KNSM-eiland en de Noordelijke IJ-oevers. Zie voor meer informatie www.arttra.nl.
Archivisie organiseert op 27 augustus een excursie naar de ING-bank in Zuidoost en op 28 augustus naar het Scheepvaarthuis.
Urban Home & Garden Tours organiseert tot en met oktober de wandeling 'Van Grachtenpand naar Grachtenpand' langs vijf eeuwen bouw- en tuinkunst in en rond de 'Gouden Bocht' aan de Herengracht. Ook biedt de organisatie een Rembrandt-stadswandeling in de historische binnenstad en de Jordaan. Plekken waar Rembrandt heeft gewoond en gewerkt worden bezocht.
Op 6 juli organiseert Amsterdam City Walks de rondleiding 'Filosofen in de Grachtengordel, arbeiders in de Jordaan' en op 20 juli 'Hofjes in de Jordaan'. Op 3 augustus biedt de organisatie een bezoek aan de Nieuwe Kerk met een rondleiding over de tentoonstelling 'Stad en land' met aansluitend een stadswandeling. Op 31 augustus gaat de wandeling langs de klassieke oudheid in het Amsterdamse straatbeeld. Meer informatie via: www.amsterdamcitywalks.com.
Op 6 juli organiseert Welgemoed op Stap een dagtocht naar het Middeleeuwse stadje Monnikendam.
Sunita Travel organiseert een reis langs bekende en onbekende hoogtepunten van de Tibetaanse bouwkunst. De gids is gespecialiseerd in Tibetaanse architectuur. Aanmelden bij Sunita Travel, tel. (0229) 271232 of info@sunita.nl.

Amsterdam City Walks, tel. 06-18257014; Andiamo, tel. (0172) 441383; Archivisie, tel. (020) 6258908; Architectour, tel. (020) 6259123; Artifex, tel. (020) 6208112; ARTTRA, tel. (020) 6259303; Arvoy, tel. (020) 6361387; Museum Het Schip, tel. (020) 4182885; Gilde - Mee in Mokum, tel. (020) 6251390; Muziektheater, tel. (020) 5518103; Informatiecentrum Stationseiland, tel. (020) 3445070; Rederij Lovers, tel. (020) 5301090; NIROV, tel. (070) 3028436; Stadhuis, tel. (020) 6241111; United Different Voices, tel. (020) 7786131; Urban Home & Garden Tours, tel. (020) 6881243; Vakbondsmuseum (De Burcht), tel. (020) 6241166; Volksuniversiteit, tel. (020) 6261626; Volksuniversiteit Laren-Blaricum-Eemnes (035) 5312939; Vrije Academie, tel. (020) 4185050; Welgemoed op Stap, tel. (020) 6202105.

PUBLICATIES

Bij uitgeverij Waanders verscheen *De Beurs van Berlage - Historie en herstel*, van auteur Walter Kramer, die als architect de leiding had bij restauratiewerkzaamheden aan de Beurs. Het boek, opgedragen aan 'allen die betrokken waren bij de restauratie', documenteert voorgeschiedenis, ontwerp, bouw, gebruik en restauratie van het gebouw. Voor de gelegenheid is een grote hoeveelheid beeldmateriaal bijeengebracht. Het boek kost € 29,50.
Bureau Monumenten & Archeologie heeft samen met uitgeverij Bas Lubberhuizen deel 2 van de serie *Amsterdam - Monumenten & Archeologie I* uitgebracht. Het boekje bevat twaalf artikelen, geschreven door diverse auteurs, die tezamen een overzicht bieden van actuele monumentenkwesties in de stad. Zo staat er een stuk in over de Stadsschouwburg waarvan de uitbreiding onderwerp van felle discussie is en over het ontsmettingsgebouw aan de Oostelijke Handelskade dat onlangs werd gerestaureerd. Vincent van Rossem schreef een stuk over het voormalige stationspostkantoor aan de Oosterdokskade, ontworpen door P.J. Elling en in de jaren zestig gebouwd. Het gebouw is (gedeeltelijk) gesloopt ten behoeve van de nieuwe bebouwing van het Oosterdokseiland. Citaat: 'Eens te meer blijkt hoe kwetsbaar het recente verleden is. Bedrijfsgebouwen uit de jaren vijftig en zestig zijn technisch hopeloos verouderd, maar nog niet oud genoeg om buiten een kleine kring van liefhebbers op enige esthetische waardering te kunnen rekenen'. Wie meer wil weten over de toekomst van het Oosterdokseiland kan met ARCAM mee 'een rondje Oosterdok doen'. Zie: DE DAG IN AMSTERDAM. De bundel is te koop voor € 17,50.
Bij NAI Publishers verscheen onder redactie van Hans Ibelings een Engelstalige publicatie over het hoofdkantoor van de ING in Amsterdam van Meyer en Van Schooten Architecten. Dit boek brengt door middel van, plattegronden, doorsneden, details en foto's van Georges Fessy van met name het interieur het gebouw uitvoerig in beeld. Het beeld wordt aangevuld met korte toelichtingen van de architecten zelf. De uitgave kost € 33,-.
Bij uitgeverij Bas Lubberhuizen verschenen in de reeks *Bibliotheek van Amsterdamse herinneringen* de eerste twee deeltjes, gewijd aan Oud-West en Nieuw-Zuid. De boekjes bevatten herinneringen van buurtbewoners aan hun buurt, op schrift gesteld en ingezonden na oproepen van het Gemeentearchief en *Het Parool*. De buurtherinneringen zijn aangevuld met foto's uit het Gemeentearchief en van de inzenders. Het is de bedoeling dat de reeks uitgroeit tot een bibliotheek van herinneringen van de hele stad, van Leidseplein tot Bijlmer en van 1900 tot nu. De deeltjes zijn te koop voor € 11,90 per stuk.
De Amsterdamse Federatie van Woningbouwcorporaties (AFWC) heeft in een groot onderzoek 17.000 inwoners van Amsterdam gevraagd naar een oordeel over hun woonomgeving. De uitkomsten zijn geboekstaafd in de publicatie *Wonen in Amsterdam 2001*, voor € 10,- te bestellen bij de AFWC, tel. (020) 3460360. Corresponderend met de mate van tevredenheid van hun bewoners, zijn de Amsterdamse buurten verdeeld in vijf groepen. De slechtste buurten hebben de overhand: ruim één op de drie Amsterdammers woont in buurten waarvan de bewoners zelf vinden dat woonomgeving en ontwikkeling onder het stedelijk gemiddelde liggen.
Het ter gelegenheid van de Maaskantprijs 2000 uitgegeven boekje *Bij wijze van kijken* is afgeprijsd van € 18,50 naar € 7,50. Het bevat een serie indrukwekkende foto's van Maarten Kloos en bovendien het juryrapport dat motiveert waarom hij de prijs kreeg toebedeeld. Het is ondermeer te bestellen via www.010publishers.nl.
De Amsterdamse Raad voor de Stadsontwikkeling heeft een rapport uitgebracht over de omgeving Holendrecht en het AMC, en over het thema van mengen van wonen en werken. Het rapport is voor € 3,50 te koop bij de ARS, Postbus 1316, 1000 BH Amsterdam.

EERDER AANGEKONDIGD

'De Eerste Acte', werk van drie jonge Nederlandse fotografen, t/m 24/08, Huis Marseille, Keizersgracht 401, tel. (020) 5318989, di.-zo. 11-17 u., do., vr. 11-20 u.; VVKH, J. den Hollander, Florapark Architecten, t/m 24/08, ABC, Architectuurcentrum, Groot Heiligland 47, Haarlem, tel. (023) 5340584, di.-za., 12-17 u., zo. 13-17 u.; 'Een bedrieger in het Paleis', werk van Jacob de Wit (1695-1754), t/m 31/08, Koninklijk Paleis, Dam, tel. (020) 6248698, dagelijks (beh. ma. en vr.) 11-17 u.; 'Organische Architectuur', t/m 31/08, Beurs van Berlage, Beursplein 1, tel. (020) 5304141, di.-zo. 11-17 u.

Busstation van piepschuim in Hoofddorp. Ontwerp: Maurice Nio. Zie: MODERNE INFRASTRUCTUREN.

SUMMARY

In July and August 2003 Amsterdam and surroundings will be offering the following events for those interested in architecture, design, urban design and/or landscape architecture.

EXHIBITIONS

- *until 06/07: 'Zero gravity', pictures by Mark Buhrdorf (ABC, Haarlem)*
- *until 07/07: Ideas for housing in the landscape (Podium voor Architectuur Haarlemmermeer, tel. 023-5669589)*
- *until 24/07: 'De Zomerdijkstraat', work by artist who lived in the studio dwellings by architects P. Zanstra, J.H.L. Giesen and Sijmons (Veilinghuis Glerum, tel. 3012950)*
- *until 01/08: Library designs by Jo Coenen (Zuiderkerk, tel. 5527987)*
- *until 01/08: '75 jaar Olympisch Stadion' (Olympisch Stadion, tel. 6711115)*
- *until 10/08: 'Stad & Land', painted Amsterdam (Nieuwe Kerk, tel. 6268168)*
- *until 17/08: 'Periferie', photography by Theo Baart (De Hallen, tel. 023-5115775)*
- *until 17/08: 'Retrospective View', 20th-century Dutch landscape photography (De Hallen, tel. 023-5115775)*
- *until 18/08: 'Idealism', 'Selfconstruction' by Lara Almarcegui (de Appel, tel. 6255651)*
- *until 24/08: VVKH (ABC, tel. 023-5340582)*
- *until 24/08: Jord den Hollander (ABC, tel. 023-5340582)*
- *until 24/08: Florapark Architecten (ABC, tel. 023-5340582)*
- *until 24/08: 'Panorama Amsterdam 1862-2003' (FOAM, tel. 020-5516500)*
- *until 24/08: 'De Eerste Acte', photography by Gertjan Kocken (Huis Marseille, tel. 5318989)*
- *until 24/08: VVKH and J. den Hollander (ABC, tel. 023-5340582)*
- *until 24/08: Florapark Architecten (ABC, tel. 023-5340582)*
- *until 30/08: 'De Illusie Voorbij', chairs and objects by Nick Banks (Galerie Art Angels, tel. 6957025)*
- *until 31/08: Photography around Zonnestraal (Dienstbodenhuis De Koepel, tel. 035-6232990)*
- *until 31/08: 'Een bedrieger in het Paleis', painted sculpture by Jacob de Wit (1695-1754) (Koninklijk Paleis, tel. 6248698)*
- *until 31/08: ARCAM NUTSHELL (Oude Kerk, tel. 6258284)*
- *until 31/08: Organic architecture (Beurs van Berlage, tel. 5304141)*
- *until 28/09: 'New York: Capital of Photography' (Joods Historisch Museum, tel. 020-6269945)*
- *until 01/12: Ontwerpschetsen van Jan Wils (Olympiahuis, tel. 4706349)*
- *28/06: Quality buildings in the Westelijke Tuinsteden (Eigenwijks)*
- *05/07-31/08: 'Transit', Graphic design for a tunnel space by Martijn Engelbrecht, shown on location (more at www.afk.nl)*
- *05/07-24/08: 'Verboden op het werk te komen', manipulations of the de Brakke Grond building (de Brakke Grond, tel. 6229014)*
- *12/07-12/10: 'Vincent van Gogh over Amsterdam', pictures by Reiner Groot (Ons' Lieve Heer op Solder, tel. 6246604)*
- *13/07-31/08: Chiel Braat (ABC, tel. 023-5340582)*
- *14/07-31/08: Designs for poppodium Tagrijn in Hilversum (Dudok Centrum, tel. 035-6292262)*
- *16/08-26/10: Painter and photographer Willem Witsen (Gemeentearchief, tel. 5720202)*
- *29/08 onwards: 75 years of spatial development in Amsterdam (Zuiderkerk, tel. 5527987)*

EXCURSIONS, TRIPS AND VISITS

Buildings regularly to be visited are: Muziektheater (tel. 5518103), Town Hall (tel. 6241111), Koninklijk Paleis (tel. 6248698), Vakbondsmuseum (tel. 6241166).

- *Excursions by Artifex (tel. 6208112) to parks and gardens (18/07); by Archivisie (tel. 6258908) to ING-bank in Amsterdam-Zuidoost (27/08), Scheepvaarthuis (28/08);*

by Volksuniversiteit (tel. 6261626) to Cinatown (05/07), religious architecture (11/07), Kloveniersburgwal (12/07), Cemetery Zorgvlied (19/07), Scheepvaarthuis (31/07); by De Burcht (tel. 6241166) to synagoges and temples (06/07), Oosterpark and Dapperbuurt (20/07), nightlife in Amsterdam around 1900 (19/08); by Het Schip/Archivisie (tel. 4182885) to highlights of Amsterdam School architecture (29/06, 03/07) and Java- and KNSM-island (10/08); by Lovers (tel. 5301090) to the eastern harbour area by boat (every sunday); by Amsterdam City Walks (tel. 06-18257014) 'How classic is Amsterdam?' (31/08), Exhibition 'Stad en land' in the Nieuwe Kerk and city walk (03/08),'Hofjes in de Jordaan' (20/07).

MISCELLANEOUS

- *t/m 06/07: Motion theatre OAK on IJburg (Groep van Steen, tel. 6236851)*
- *t/m 27/07: Farmhouse relay (Stichting 2003 Jaar van de Boerderij, tel. 0800-7890800)*
- *28/06: Book sale (ARCAM with Architectura & Natura, tel. 6204878)*
- *28/06-29/06: National Day of Architecture (www.dvda.nl)*
- *28/06: Day of Architecture Haarlem & Haarlemmermeer (ABC, tel. 023-5340582)*
- *08/08, 10/08: Bus excursion to the Beemster (Stichting 2003 Jaar van de Boerderij, tel. 0800-7890800; Middenbeemster, tel. 0299-621826)*
- *20/08-24/08: Canal Festival (Stichting Grachtenfestival, tel. 4214542)*

PUBLICATION IN ENGLISH

- *Hans Ibelings (ed.), ING GROUP HEADQUARTERS, AMSTERDAM – MEYER EN VAN SCHOOTEN ARCHITECTEN, € 33,-.*

Zandkastelen op het strand van IJburg. Zie: ZEE, STRAND, OEVERS. Foto: ARCAM.

COLOFON ARCAM NIEUWS, informatiebulletin over architectuur, stedebouw en vormgeving in Amsterdam en omstreken, is een uitgave van de Stichting Architectuurcentrum Amsterdam, Waterlooplein 213, 1011 PG Amsterdam, tel. (020) 6204878, fax (020) 6385598, e-mail arcam@arcam.nl.
Redactie: Marlies Buurman (eindredactie), Dave Wendt, Else Wissink; basis lay-out: Arlette Brouwers, Caroline de Lint; opmaak en druk: Drukkerij Rob Stolk, Amsterdam.
ARCAM NIEUWS verschijnt zes keer per jaar – in de eerste week van september, november, januari, maart, mei en juli. Inleveren kopij voor het ARCAM NIEUWS nr. 89 (september-oktober) uiterlijk 29 juli.

ABONNEMENT ARCAM NIEUWS kan gratis worden afgehaald op een groot aantal verspreidingspunten in Amsterdam (ARCAM, Academie van Bouwkunst, de academies voor beeldende kunst, de grote musea, gespecialiseerde boekwinkels, diverse galeries). Wie het blad thuis wil ontvangen kan contact opnemen met ARCAM (tel. 020-6204878) of zich opgeven voor een abonnement via de website www.arcam.nl. Donateurs ontvangen het blad gratis. Zie de website www.arcam.nl, onder 'organisatie'.

HET WERK VAN ARCAM WORDT MOGELIJK GEMAAKT DOOR: *Gemeente Amsterdam: Stedelijke Woningdienst, dienst Ruimtelijke Ordening, sector Ruimtelijke Ontwikkeling, Infrastructuur en Beheer; Dienst Welzijn Amsterdam, afdeling Kunst en Cultuur; Amsterdams Fonds voor de Kunst; Stimuleringsfonds voor Architectuur, Rotterdam.*

SPONSORS 2003: Algemene Woningbouwvereniging, Amsterdam; Amstelland Ontwikkeling Wonen, Amsterdam; A+D+P Architecten, Amsterdam; ARCADIS, Hoofddorp; De Architectengroep, Amsterdam; AMVEST, Amsterdam; Architectuurcentrale Thijs Asselbergs, Haarlem; Atelier Zeinstra van der Pol, Amsterdam; Gerard W. Bakker Projektadviezen, Amsterdam; Koninklijke BAM NBM, Bunnik; Benthem Crouwel Architekten, Amsterdam; Eiso Bergsma Kunststof producten, Amsterdam; Blauwhoed Vastgoed, Rotterdam; Boer Hartog Hooft, Amsterdam; Bouwfonds Vastgoedontwikkeling, Hoevelaken; Claus en Kaan Architecten, Amsterdam; Woningbouwvereniging De Dageraad, Amsterdam; Duinker Van der Torre, Amsterdam; Dura Bouw, Amsterdam; ERA Bouw, Zoetermeer; HBG Bouw en Vastgoed, Amsterdam; Heijmans IBC Bouw/Vastgoedontwikkeling, Almere; Hillen en Roosen Planontwikkeling, Amsterdam; IBA, Amsterdam; ING Real Estate Development, Den Haag; Jones Lang LaSalle, Amsterdam; Woonstichting De Key/De Principaal, Amsterdam; Kondor Wessels, Amsterdam; Van der Leij Groep, Amsterdam; MAB Groep, Den Haag; Johan Matser Projectontwikkeling, Hilversum; Moes Bouwbedrijf, Zwolle; Het Oosten/Kristal, Amsterdam; Woningcorporatie Het Oosten, Amsterdam; Woningstichting Patrimonium, Amsterdam; Rijnja Repro, Amsterdam; Soeters Van Eldonk Ponec Architecten, Amsterdam; SFB Vastgoed, Amsterdam; Smit's Bouwbedrijf, Beverwijk; Vesteda Management, Maastricht; Woningbedrijf Amsterdam, Amsterdam; Woningstichting Zomers Buiten, Amsterdam; Zwarts & Jansma Architecten, Amsterdam.

KALENDER

TENTOONSTELLINGEN

- *t/m 06/07: 'Zero gravity', foto's van Mark Buhrdorf (ABC, Haarlem)*
- *t/m 07/07: 'Een rode stip in het groene landschap. Ideeën voor wonen in het landschap' (Podium voor Architectuur Haarlemmermeer)*
- *t/m 24/07: 'De Zomerdijkstraat', retrospectief 1 (Veilinghuis Glerum)*
- *t/m 01/08: Bibliotheekontwerpen van Jo Coenen (Zuiderkerk)*
- *t/m 01/08: '75 jaar Olympisch Stadion' (Olympisch Stadion)*
- *t/m 10/08: 'Stad & Land', schilderijen van Amsterdam (Nieuwe Kerk)*
- *t/m 17/08: 'Periferie' (De Hallen)*
- *t/m 17/08: 'Retrospective View' (De Hallen)*
- *t/m 18/08: Groepstentoonstelling 'Idealism', met 'Selfconstruction' van Lara Almarcegui (de Appel)*
- *t/m 24/08: 'De Eerste Acte', met foto's van Gertjan Kocken (Huis Marseille)*
- *t/m 24/08: VVKH (ABC, Haarlem)*
- *t/m 24/08: Jord den Hollander (ABC, Haarlem)*
- *t/m 24/08: Florapark Architecten (ABC, Haarlem)*
- *t/m 24/08: 'Panorama Amsterdam 1862-2003' (FOAM)*
- *t/m 30/08: 'De Illusie Voorbij' met stoelen en objecten van Nick Banks (Galerie Art Angels)*
- *t/m 31/08: 'Een bedrieger in het Paleis' (Koninklijk Paleis)*
- *t/m 31/08: 'Organische architectuur: Mens en natuur als inspiratie voor het bouwen' (Beurs van Berlage)*
- *t/m 31/08: ARCAM NUTSHELL (Oude Kerk)*
- *t/m 31/08: Casper Cammeraat rondom Zonnestraal (Dienstbodenhuis De Koepel)*
- *t/m 14/09: 'Water en zand in Zuid-Kennemerland' (Historisch Museum Zuid-Kennemerland)*
- *t/m 28/09: 'New York: Capital of Photography' (Joods Historisch Museum)*
- *t/m 01/12: Ontwerpschetsen van Jan Wils (Olympiahuis)*
- *28/06: Parels van de Westelijke Tuinsteden (Eigenwijks)*
- *05/07-24/08: 'Verboden op het werk te komen' (de Brakke Grond)*
- *04/07-31/08: Twaalf ontwerpen voor poppodium Tagrijn in Hilversum (Dudok Centrum, Hilversum)*
- *12/07-12/10: 'Vincent van Gogh over Amsterdam' (Ons' Lieve Heer op Solder)*
- *13/07-31/08: Chiel Braat (ABC, Haarlem)*
- *16/08-26/10: Schilder en fotograaf Willem Witsen (Gemeentearchief)*
- *29/08 e.v.: Vijfenzeventig jaar ruimtelijke ontwikkeling van Amsterdam (Zuiderkerk)*

LEZINGEN

- *28/06: 'Franse en Nieuw-Zeelandse architecten veroveren Haarlemmermeer' (Podium voor Architectuur Haarlemmermeer)*

REIZEN EN RONDLEIDINGEN

- *t/m 29/09: Grachtentuinen en architectuurwandeling, Rembrandt-wandeling (Urban Home & Garden Tours)*
- *28/06: 'De verrassende Bijlmer' (United Different Voices)*
- *28/06: VINEX-wijken Vijfhuizen, Getsewoud en Floriande (Podium voor Architectuur Haarlemmermeer)*
- *29/06: Rondwandeling om Het Schip van Michel de Klerk (Alice Roegholt)*
- *03/07: 'Highlights' van de Amsterdamse School (Het Schip/Archivisie)*
- *05/07: Chinatown (Volksuniversiteit)*
- *06/07: Dagtocht Monnikendam (Welgemoed op Stap)*
- *06/07: 'Filosofen in de Grachtengordel, arbeiders in de Jordaan' (Amsterdam City Walks)*
- *06/07: 'Van Synagoge tot tempel' (De Burcht)*
- *11/07: van synagoge naar tempel (Volksuniversiteit)*
- *12/07: Kloveniersburgwal (Volksuniversiteit)*
- *18/07: Amsterdamse parken en tuinen (Artifex)*
- *19/07: Zorgvlied (Volksuniversiteit)*
- *20/07: 'Hofjes in de Jordaan' (Amsterdam City Walks)*
- *20/07: Oosterpark en Dapperbuurt (De Burcht)*
- *29/07: Londen (ABC, Haarlem)*
- *31/07: Scheepvaarthuis (Volksuniversiteit)*
- *03/08: Expositie 'Stad en land' in de Nieuwe Kerk en stadswandeling (Amsterdam City Walks)*
- *08/08, 10/08: Boerderijenbustocht Beemster (Stichting 2003 Jaar van de Boerderij)*
- *10/08: Boottocht 'Over Zeekastelen en Arbeiderspaleizen' (Het Schip)*
- *16/08: Kunst en cultuur in de Rijp (Artifex)*
- *17/08: 'Van Blauwbrug tot Berlagebrug' (De Burcht)*
- *19/08: 'Uitgaan in Amsterdam rond 1900' (De Burcht)*
- *20/08-24/08: Monumenten-architectuurwandelingen rondom Grachtenfestival (Felix Meritis)*
- *27/08: ING-bank in Zuidoost (Archivisie)*
- *28/08: Scheepvaarthuis (Archivisie)*
- *28/08: Haarlem en Haarlemmermeer (ABC, Haarlem)*
- *31/08: 'Hoe klassiek is Amsterdams?' (Amsterdam City Walks)*

DIVERSEN

- *t/m 06/07: Bewegingstheatervoorstelling OAK van de Groep van Steen (IJburg)*
- *t/m 27/07: Boerderijenestafette (Stichting 2003 Jaar van de Boerderij)*
- *28/06-29/06: Dag van de Architectuur (www.dvda.nl)*
- *28/06: Architectuurontbijt (CASLA)*
- *28/06: Boekenopruiming (ARCAM i.s.m. Architectura & Natura)*
- *28/06: Slotdebat 'Een confrontatie van woningbouwplannen tussen Haarlem en Haarlemmermeer' (Podium voor Architectuur Haarlemmermeer)*
- *29/06: Verkenningstocht rond het Blauwe Museumplein (ARCAM)*
- *29/06: Openstelling en rondleidingen (Olympisch Stadion)*
- *05/07: Herhaling Aanbouw over boerderijen (AT5)*
- *05/07-31/08: 'Transit', Martijn Engelbrecht in de Hortustunnel (Amsterdams Fonds voor de Kunst)*
- *20/08-24/08: Grachtenfestival en monumentenwandelingen (Felix Meritis)*

Spoor bij Sloterdijk. Foto: Jan Luitjes, 2000. Zie: FOTOGRAFENFASCINATIE.